Dansk Kunst og Kunstudstillingen på Charlottenborg

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

Dansk Kunst

og

Kunstudstillingen på Charlottenborg.

Nogle Betragtninger

af

Vilh. Kyhn, Maler.

Kjöbenhavn Karl Schönbergs Forlag. 1876Trykt hos J. I). Qvist & Komp.Længe var det et inderligt Ønske hos vore Kunstnere at få det gamle Udstillingslocale afløst af et bedre. Omendskjondt det gamle ofte bliver værre omtalt end det fortjener, så er det dog berettiget at ønske det afløst af et andet; thi det er meget for lille til Udstilling af det Antal Arbejder, som nu ønskes udstillede, og det bliver netop på Grund af Antallet dårligt, da dette foranlediger en Sammenpakken, som er nærved at være uanstændig, og hvorved også Pladserne med slet Lys må tages i Brug. Det er for lille til Modtagelse af det store Antal Besøgende, hvilket gjør, at Opholdet i Localet under- ' tiden er uudholdeligt. Endelig må Undervisningen i Academiets Skoler afbrydes fra Midten af Marts Måned til Iste Juni, hvorved Undervisningen berøves en Tid, som ikke kan erstattes ved Sommer-Kvartalet, da de fleste af Eleverne ere paa anden Maade beskæftigede.

Håbet, som År efter År blev skuffet, synes nu at grønnes i Solskin, om det end ikke er Maj-Sol, lys-ende og varm, men April-Sol med Byger; det synes nu at skulle få Virkelighed. En og Anden drømte vel en skjøn Drøm om, at et ædelt Kunstens Tempel straks vilde rejse sig og stemme den Indtrædende således, at han glemte Hverdagens Travlhed og modtog Glæden i det Sol-Skær, som Kunsten kan kaste hen over Livet. Han drømte, men glemte, at en meget nødvendig og vægtig Hjælper for at rejse Templet, det er Penge, og Penge ere rare, og Nutiden er på en vis Måde sparsom; den yder kun til det nødvendige, omendskjøndt ofte det nødvendige gjøres til det unødvendige og omvendt.

Drømmen kan være skjøn, men vi må fra den ud i Virkeligheden, og lad os der ærligt arbejde på at få det nødvendige, få det så skjønt og hyggeligt som muligt og for øvrigt gjøre vor Gjerning, så Kunsten kan vokse i Landet, således at den engang kan sætte lystelig Frugt - da er også Templet rejst.

Da vi dog altså håbe snart at kunne flytte ind i, en ny og god Lejlighed, er det, som om vi ere ved at afslutte et Afsnit i vor Udstillings Liv og begynde et nyt, og ved sådanne Lejligheder er det naturligt at standse på Vejen og sé tilbage, dernæst at sé, hvor man står, og hvorledes man videre kan komme godt frem. Dette har jeg forsøgt og tillader mig at fremsætte nogle Betragtninger, som jeg beder om velvilligModtagelse for. Vel véd jeg, at Kunstneren taler bedst og kæmper sikkrest ved sit Arbejde, men da jeg, under Bestræbelsen efter at klare Tanken for mig selv, fik det Efterfølgende færdigt, tænkte jeg, at det måske var Trykkersværten værd. De muligt forekommende stærke Ord give man den mildeste Fortolkning.

For at få et Blik på, hvorledes Udstillingen fra sin Begyndelse så ud, og hvorledes den har udviklet sig, har jeg givet en lille Beretning, som dog ikke gjør Fordring på fuldkommen historisk Sikkerhed.

Anm. Medens dette var under Pressen, har en Finansudvalgs Betænkning sendt en svær Byge op. Jeg har dog fast Tillid til Solens Varme, at den vil opløse Bygen til alles Tilfredshed.

Det er jo ikke alene Kunstnerne, som ville vinde ved et nyt Locale; dette er også Tilfældet med dem, der besøge Udstillingen.

*Den 4de Februar 1769 var Academiet forsamlet for at modtage Kongen, som med sin Nærværelse vilde beære »Salon Expositionen«, og modtoges »Monarquen neden ved Trappen og gik lige op udi Salongen. Hans Majestæt igjennemsaae med største Opmærksomhed ethvert Arheide især og Høistsamme giver Dom og Bevaagenheds Beviis, som han værdigede at gifve enhver Autor ofver bemeldt Arbeid gav Beviis paa hans Livlighed for de smucke Kunster hans høye Indsigt udi denne Deel og hans Yndest imod sit Academie».

I et Møde i Academiet kort forinden ovenanførte Besøg havde det besluttet, i Anledning af Kongens Hjemkomst og Fødselsdag, på Directeurens Forslag, at foranstalte en Udstilling, og derefter hvert andet År gjentage den, og det overdroges Harsdorff så snart, »som ickun mulig» at indrette den store Figur-Sal, så at »alt Arbeide inden den 28de Januar Aften kan være opsatte og henstillede.« Den første Kunstudstilling i Kjøbenhavn åbnedesden 29de Januar 1769, og skjondt den omfattede 137 Nummere, indtog den dog ikke mere Plads end, at de kunde rummes i Figur-Salen. Denne Udstilling havde ikke alene ved sin Udstrækning, men også ved sit Indhold, et ganske andet Præg end vore nuværende. Plastiske Arbejder, deriblandt en Mængde Medailler, Tegninger og mange Copier, udgjorde en Mængde af de udstillede Arbejder. Historiske Emner behandledes væsenlig af Figurmalerne, en Dél Portraiter og nogle Landskaber supplerede. Der er noget ensartet over den Tids Fremstillinger, og det kan give en ganske god Forestilling om deres Karaktér, når man sér anført i Fortegnelsen, at Landskaberne ere tegnede efter Naturen og så malede. Meget karakteristisk bliver Gjenstanden ikke fremstillet ; thi Tegningen var ikke meget karakteristisk, og Farven havde man på anden Hånd; man havde lært den, det blev ofte kun en col oreret Tegning. Portraiterne havde noget ensartet, som om Originalerne alle hørte til samme Familie. Arbejderne lignede ikke så lidt den Tekst, hvormed de beskrives i Fortegnelsen, og jeg skal anføre nogle Uddrag af denne.

Iøvrigt er Fortegnelsen så morsom, at den var værd at aftrykke; men den forekommer mig at fylde lidt for meget. Den har en lille Fortale, sålydende:Avertissement.

Det kongelige Danske Skildrer-, Bildhugger- og Bygnings Academie, som er inderlig rørt over de Naades-Beviisninger, Hans Majestæt Kongen lader dem vederfare og ønsker ved sin Fliid og Nidkierhed at kunde fortiene den Beskiermelse, hvormed Hans kongelige Majestæt samme benaader, haver med Monarchens Allemaadigste Tilladelse, besluttet hvert andet Aar offentlig til Skue, at udsætte^Arbeydet af de Kunstnere som Academiet bestaaer af for derved at celebrere Hans kongelige Majestæts allerhøyeste Fødsels Dag.

I de otte Dage som bemeldte Arbeyds Udsettelse vedvarer, skal Indgangen udi Academiets store Sahl fra om Morgnen og indtil Aftenen alle og enhver være tilladt.

Og for at forekomme den Begierlighed, som Publicum viser, at kiende Navnene af de Autorer, hvis Arbeyde der, for deres Nysgierrighed. udsettes , haver man sørget for, at se tte Nummer paa hvert Stykke især, være sig det er, enten i Skildrer-, Billedhugger-, Bygnings- og Kaaberstikker Kunsten eller som Medailleurer, og udi denne Bog med samme Nummer og en historisk Beskrivelse at bemærke ethvert Stykke.

Nummerne og Arbeydets Beskrivelse ere satte i den Orden saaledes som de Academiske Grader af de Lemmer som dette Corps bestaaer af følger paa hverandre alt efter enhvers Anciennété udi Graden.

*

Udstillingen omfatter 137 Nummere. Jeg anfører her Exempler på Arbejdernes Beskrivelse i Fortegnelsen. Sally har 20 Arbejder: No. 1. »Eet lidet Model udi Gips af Høysalig og Høylovlig Ihukommelse Kong Frederik Vtes Statue-Equestre somAutor udfører i Rronce.« No. 8 »Eet Model udi Gips førestillende Hebé, Gudinde for

Ungdommen, een Daatter af Jupiter og Juno, og een Kone af Hercules,. Jupiter overdrog hende Omhue at skienke for sig. Denne Figure haver Autor fuldført i Frankerig, og 6 Fod i sin Proportion. — No. 11. Een Bas-Kelief af bagt Jord, forestillende Diogenes Cynicus, denne Philosophus er forestillet ved høilys Dag udi Athenen at gaae med een Løgte udi Haanden for at søge, som han sagde, et Menneske. Dette Model har været giort for at tiene til at svare imod een Antisthene, denne Philosophs Herre. No. 14. Een Esquise af bagt Jord, forestillende een Jæger som overrumples af een Løve. Autor slutter at denne Jæger har været træt og sadt sig ned og derved falden i Søvn og af den Larm som Løven har giort ved at nærme sig ham, saa vaagner han op og i Haab at beskadige ham, men for seent, siden Løven i det samme springer paa ham og griber ham bagtil. — le Clerc 1 No. — Pilo 18 No. No 30 Madam Pilos Portrait malet i Vox. Det er Autors Frue. No. 32. Hr. Etatz-Raad Fædders Hr. Søns l^ortrait. — P r e i s l e r 5 No. — J a r d i n 6 No. — No. 44. Durchsnittet af Choret i en Cathedral-Kirke. Denne Tegning ér giort med Pennen. — Viedeweldt 10 No. — M a n d e l b e r g 9 No. No. 60 Trefningimellem Christne og Tyrker. Dette Stykke er forfærdiget af Autor til hans Indlemmelse i Academiet. Det er 2 Alen og 9 Tommer breed og 1 Alen og 15 Tommer hoy. — A ls 18 No. No. 74. »Eet Portrait af Høy-Velbaarne Herr Cammerherre Christian Siegfred v. Piessen i Jagt-Habit, som til Venskabs-Tegn har ladet samme forfærdige for at foræres til Hans Exellence, Kidder af Elephanten, Geheim e-Conference-Raad, Hans kongelige Majestæts Ober-Jægermester Herr von Gram. Og for at tilkiendegive hvor hoyt Hr. Cammerherre von Piessen skatterede denne sin værdigste Ven, har han ladet afskildre paa denne samme Tavle Hans Exellence von Grams Portrait forestillet i eet Bryst-Billede arbeydet i Marmor neden under paa hvilket han har ladet sette med gyldene Bogstaver denne sjældene og uskatteerlige Inskription: Digne et fidele amy. (Værdige og troe Ven.) Denne Tavle tilhorer Hans Exellence Herr Ober-Jægermester von Gram og er malet af Autor i Paris. Den er hoy 1 Alen 21 Tom. og breed 1 Alen og 11 Tom. Harsdorff 16 No. Monsieur Focque, Hans kgl. Majestæt's af Frankerige Hof-Skildrer 2 Portraitter. Wolff 22 Medailler og Modeller til Medailler. — Adzer 6 Medailler og 11 Modeller. — Lund 4 Malerier, Landskaber og Blomsterstykker, 19 Tegninger Landskaber og Ruiner. — Stanley 4 Skizzer ogUdkast til Monumenter og 4 Tegninger med sort og rødt Kridt. — H ø y e r 11 No.

*

Indretningen til ovenbemeldte Arbeyde udi den store Sahl har Hr. Harsdorff Professor ved Academiet haft Umage med at besørge.

FINIS.

S u p p le m e n tu m .

Sally. Eet Model af bagt Jord forestillende en Elephant. Model efter Naturen giort i Napolis.

Een Tegning med Blyant forestillende et RhensDyr. Kiøbenhavn.

Viedeweldt. l’Abbé Brazzis Portrait o. s. v.

Als. Eet Skilderie forestillende den første Besøgelse, som Cæsar giorde Cleopatra, efter at Marcus Antonius var gandske og aldeles slagen.

Een malet Esquise forestillende Carnevallet i Rom.

*

Den 30te Januar 1769 læses følgende i Adresseavisen:

G e d a n k e n a u f C h a r lo tte n b u r g den 29sten Januarii 1769.

Freuet euch, ihr Patrioten, Jauchzet, ihr Cimbrischen Söhne! Sehet heute die Früchte der Weisheit und Gnade des grossen Friederichs des Fünften.Er Er hat gemacht dass der Parnass gegenwärtig der Tempel Minerva hier, dass nicht ein Apelles nicht ein Praxiteles in Achaia, in Italien ein Vignola, sondern hier auf dem Königlichen Musen-Sitze hat ein gallischer Praxiteles, ein Vignola würdige Sohne der Minerva erzeugt, eine Ehre ihres Nordischen Monarchen, eine Zierde der Nation. Heute der herlichste Tag im Norden, der zwantzigste Jahr-Tag des

Grossmächtigsten Königs Christian des Siebenden heute streitet die Kunst mit der Natur um den Vorzug: Meister-Stücke: bewundernswürdige Entwurffe hohe und edle Gedanken der Dänischen Artisten stellen sich an diesem Tage dem liebenswürdigsten Könige dem Publico öffentlich dar. Bey dem Hintritt des glorwürdigsten Friederichg lägest du in Verzweiffellung, aber freue dich, Tempel der Minerva, Der Siebende Christian hat dir noch weit grössern Glantz gegeben. Nicht in Rom, nicht in Paris, in ihrem eigenen Schooss suchen die Dänen jetzt Künstler. Patrioten schiffen nicht mehr durch die Cimbrischen Ströme., aus entfernten Ländern, Für Monarchen, Für erhabene Helden, Für tugendhafte Patrioten um Tonnen Goldes Mausoleen, marmorne Ehren-Säuler zubringen.Günstlinge der Minerva betet an und segnet Dem würdigsten Monarchen der nordischen Völker, der euch glücklich macht! 0 ! — der ich zrw Frühe gebohren Und nur ein Zuschauer bin.

3die Februar 1769. Adskilligt Nyt. Kiubenhavii.

Det kongelige danske Skildrer-, Bildhugger- og Bygnings-Academie, som er paa det inderligste rørt over de Naades-Beviisninger^ vores store Monarch Allernaadigst beteer samme, og som tager Deel i den store Glæde, Nationen haver fundet over Hs. kgl. Majestæts Tilbagekomst udi Sine Kiger og Lande, vedtog at give Eftertiden et Erindrings-Tegn paa denne Sin allerunderdanigste Kierlighed og TidsRegning; og haver altsaa til den Ende ladet slaae en Medaille i Guld, som Hans Høygrevelige Ex. Hr. Geh.-Raad, Greve af Moltke, Ridder etc. ogAcademiets Præses allerunderdanigst haver overleveret Hans kong. Majestæt paa Sin allerhøyeste Fødsels-Dag den 29de Januarii sidstleden. Samme Academie haver end videre, for dobbelt at celebrere denne Hændelse, og for at søge jo mer og meere ved sin Flid ogNidkierhed at kunde fortiene vor Allernaadigste Konges, som Academiets Protectors allerhøyeste Naades-Beviisninger, bestemt en Udsættelse af Academiets Lemmers ArbeideSalongens Aabning med Academiets Lemmers Arbeydes Udsættelse skeede den 29de afvigte om Morgenen tilig, og vedvarer indtil den 5te Hujus, og gaaer denne Exposition hvert andet A ar for sig.

*

Da man 1771 skulde til at iværksætte den 1769 tagne Bestemmelse om at foranstalte en Udstilling, fandtes det, at der ikke var Arbejder nok, for at den kunde komme istand, og først 1778 åbnes den anden med 212 No., som også kunne have Bum nok i FigurSalen. Fortegnelsen begyndei' ligeledes med en »Efterretning«, hvori blandt andet forekommer: »Kunsternes og Smagens Udbredelse har næsten alletider været en Følge af Statens Lyksalighed, og. saa snart foler ikke Landet Virkningen af den viseste og snildeste Begiering, førend at jo Kunsten paa det mærkeligste opmuntres«, og ender således: »For da at vise det indsigtsfulde Fublicum Frugterne af denne Stiftelse, har Academiet hos sin Høie Præses underdanigst anholdt om Tilladelse at indrette denne Sallon, maatte kun samme svare til denne store Prindses idelige Beskiermelse.«

Udstillingens Karaktér var udentvivl, så vidt man kan sé, den samme som i Aret 1769. Viedeweldthar ikke mindre end 38 plastiske Arbejder i Marmor, Gips og brændt Ler samt 15 Tegninger. Weidenhaupt 14 plastiske Arbejder.

Abildgaard har 3 Arbejder.

Blandt en Dél Tegninger af forskjellig Art af Harsdorff findes én omtalt sålunde: »Den danske Skueplads havde man længe fundet for liden og indskrænket saavel for Tilskuerne som for Skuespillernes fornodne Beqvemmeligheder, ligeledes var og Bygningen selv befunden meget svag og brøstfældig, især da den manglede en sikker Grund. Til den Ende behagede det Allernaadigst Hans Kongelige Majestæt at befale Autor at forfærdige et Project til denne Bygnings Udvidelse og Istandsættelse, hvilket da det var approberet, under Autors Anførsel strax blev sat i Arbeide og fuldført. Disse Tegninger udvise tydelig den hele Forandring, ligesom her og forefindes Planen af Theatrets forrige Beskaffenhed«.

Tre udenlandske Kunstnere ere repræsenterede: Galiardi Billedhugger, Liungberger Medailleur, og vo n Schmutzer Kobberstikker.

Den 23de Maj 1778 skriver Kentekammeret på Tydsk (!) til Academiet om at få »Salongen« til at trække Classe-Lotteriet i, da den kun var overladt det indtil 1ste Maj. Secretairen paatager sig at forhandle med Lotteri-

Inspecteuren for at bevægeham til at lade trække 3die og 4de Classe i de 32 Mænds Sal, efterdi Salonen ikke så hurtigt, som forlangt, kan gjores ryddelig. Den 1ste Juni m'eldte Secretairen, at Inspecteuren ikke var uvillig dertil, men ikke kunde være Kamrets Ordre overhørig, hvorfor Academiet måtte forhandle med dette; men Academiet er åbenbart blevet vred, da det ikke vil gjøre flere »Bevægelser denne Sag betræffende« og indrømmer Salen til Lotteriets Trækning.

Efter 1778 kan jeg ikke finde, at der har været nogen Udstilling, eller endog kun Tilløb dertil, før 1806, da i Forsamlings - Salen: »Medaillister og adskillige fortrinlige Elever havde'udstillet Stykker af deres Arbeide«. Til denne »Exposition« var af en Maler Lund indsendt 2 Stykker, »men som vare saa slette, at man fandt Betænkelighed ved at exponere dem«. 1807 og 8 var der atter Udstilling af »Medaillister« o. s. v. 1809 var den noget indholdsrigere, da adskillige Malerier, mest Copier, og architectoniske Arbejder vare fremstillede samt »et Christushoved broderet i Silke og Haar af Jfr* Bergenhammer og et Apollohoved i Haar af Jfr. Qvist«. — Udstillingen 1810 indeholder af Møller ét og af Eckersberg 11 Landskaber og Figurbilleder. Disse Udstillinger have udentvivl været tilgængelige for Publicum; men jeg kan ikke finde trykte Fortegnelser.Den 4de Marts 1811 tager Academiet Beslutning om, at der ved førstkommende Udstilling tages 1 I- »af hver Person som indlades«, og den Ilte Marts bifaldes dette af Kongen. Den 1ste April åbnes Udstillingen, og med denne er det ligesom lidt af det friskere Liv, som senere har strømmet gjennem vor Kunst, begyndte at spores; men i ikke få År havde dog Udstillingen et fra de nuværende temmelig forskjelligt Udseende, og mange Copier vare fremstillede. Siden 1811 har Udstillingen uafbrudt hvert År været afholdt.

Efter Fortegnelserne skal jeg anføre nogle facta. Udstillingen 1811 har kun 36 Nummere, deriblandt nogle academiske Tegninger. Som No. 1 findes: »Hero og Leander. Tvende Elskende, som ikke turde gifte sig med hverandre, hiin boede i Abydos, denne i Sestos. Da Sundet*imellem de Steder hvor de boede var smalt, svømmede Leander ofte med Livsfare om Natten over til sin Hero, som ved en Fakkel gav ham et aftalt Tegn naar han kunde komme. Da han engang uden dette Tegn i heftigt Stormveir vilde svømme over til Sestos, druknede han. Hero, som den følgende Morgen fandt hans Lüg ved Strandbredden, styrtede sig af Fortvivlelse i Havet. Componeret og malet af Historiemaler Høyer i Kom.« Denne naiveForklaring fortæller ikke Handlingen i Billedet, som findes i Samlingen på Christiansborg,

No. 2. »Hen moderlige Kiærliged malet i Oliefarve af Historiemaler B on d el i Rom«.

No. 6. »En liden Dreng, som et Johannes Billede, malet efter Naturen af samme.«

No. 9. »ProspectafChristiansholm ved Jægersborg Dyrehauge fra den Side, som vender imod Soen, tegnet efter Naturen og malet af S. Mygind».

No. 17. Hagelberg. »Adonis som uagtet Venus’s Advarsel gaaer paa Jagt, hvor han saares af etVildsviin; for sildig kommer Venus sin doende Adonis til Hielp.« — Af dette Billede findes en Copi af Malmgreen, No. 32.

Endelig findes »En Ruin broderet i Silke« af Jomfru E. Bergenhammer.

1812 harden 62 No. H o y e r har 8, L u n d 7, No. 9. Grækernes Bortgang fra Troja. Kratzen- øtein Stub 3. Det er forste Gang han udstiller.

No. 31. »Et Natstykke forestillende Haabet.« L e h m a n n .

No. 59, 60, 61, 6 Copier malede af en Dame og »et lidet Maaneskinstykke.«

No. 62 af samme: »Et Original Dito, syet som en Emitation af Kaaberstik.«

1813 har Udstillingen 88 No. Eckersberg:No. 12. »En Altertavle. Kristus, som lader de smaa Børn komme tilsig«. (Paris). No. 13. »Tvende spartanske Drenge, som øve'sig i Bueskydning, Etude efter Naturen« (Paris). No. 14. »Den berømte hellige Familie efter Kaphael«.

Møller, 'No. 15. »Et stort Landskab efter Poussin«. (Paris).

H a g e l b e r g , 17 No., hvoraf 3 Copier efter Kobberstik.

Camradt. Første Gang; 10 Blomster- og Landskabs-Billeder.

C. A. Jensen. Fst. G.: Copi efter Lorentzen.

E. Meyer. Fst. G.: »Et Oxehoved efter Bloemart«. H. E. Freund. Fst. G.: En Sappho.

1814, 90 No. Høyer. »Signes og Habors Forening for Freyas Alter. Keceptionsstykke«.

Lund. »Habors Tilbagekomst fra Slaget, Keceptionsstykke«.

Freund udstiller 2 Arbejder, hvoraf det ene er Guld-Medaille Arbejde, »Jacob velsigner Pharao«.

Tre Damer udstille, og man finder næsten på hver følgende Udstilling Damer blandt Udstillerne.

1815, 80 No. No. 1. »Et historisk Portrait, forestillende sal. Frue Baronesse Schubart med hendes Mand, af den berømte italienske Historie-Maler Pro-fessor Pietro Benvenuti, Directeur af det Florentinske Kunstacademie. Scenen er en Balcoii paa Montenero Baronens Villa. Man seer en Deel af den Middellandske Søe, øen Gorgogna og Lazareterne samt Fyret ved Livorno. Paa den venstre Side sees det skiønne Basrelief af Professor og R id d e r T h o r v a ld s e n i R o m , f o r e s t i l l e n d e Amor og Psyche.«

1816, 83 No. Hetsch, fst. G.: 18 No., »med Studier og Prospector af antique og middelaldrige Bygninger«.

1817, 62 No. 1818, 83 No. Eckersberg: »Balders Død efter Edda. Receptionsstykke«.

Freund. »Abraham lader Hagar og Ismael fare. For den store Guldmedaille«.

1819, 60 No. 1820, 60 No.,-deriblandt »Gyps Afstøbninger af de i Nürnberg befindtlige og af Peter Vischer forfærdigede Erts Statuer, som forestille de 12 Apostler, tilligemed en Gyps Afstøbning af samme Kunstners Portrait-Statue. Tilhører Herr Prof. Brøndsted«.

Sonne, fst. G.: Maleri, 3.

1821, 12 3 No. — 1822, 105 No. Bissen fst. G.

1823, 173 No. Kückler fst. G.

1824, 216 No. Eckersberg udstiller sitførste Søstykke: »Søestykke, et Skib i Vending.« Rørby fst. G. Bendz fst. G. Buntzen fst. G

1825, 177 No. Ro ed fst. G. Copi efter Raphael — C. Hansen fst. G. 3 Billeder.

1830, 193 No. — 1840, 357 No. — 1850, 322 No. — 1860, 370 No. — 1870, 411 No. — 1875, 419 No.

Vi have nu gjort en flygtig Vandring gjennem Hundrede Års Udstillinger, og jeg vil håbe, at man har fået et Skjøn, om også kun svagt, over deres Karaktér, og i alle Tilfælde har man kunnet sé, hvor stærkt Arbejdernes Antal er steget. Lidt efter lidt er Kunstudstillingen bleven ligesom en Nødvendighed for vort Liv, og næsten ligeså sikkert, som vi vide Våren kommer, vente vi Udstillingen. 1 alle Tilfælde er' den bleven som en kjær Ven, vi meget nødig vilde savne. Når vi nærme os April, begynder man at spørge, om det bliver en righoldig Udstilling, og mange fornøje sig allerede ved Tanken om den Nydelse, de vente af den. Jeg véd godt, at det for en Uél er en Mode-Sag, man må have Kunst-Sands og Kunst-Interesse; men i det Hele sés der på den med venlige Gjne, og den indtager i ien almindelige Bevidsthed en berettiget Plads mellem de Midler, som udbrede almindelig Dannelse. Kunsten betragtes vistnok nu her hjemme påen hélt anden Måde end for et halvt Hundred år siden; thi dengang var den væsenlig en æsthetisk Luksus, man havde en tåget Forestilling om, at den var Udtrykket for en åndelig Bevægelse og Virksomhed, men vel tillige, at den egenlig var til for at forherlige Kigdommens Indehavere, og disse følte en kildrende Behagelighed ved at være Mæcener.

Kun få af de Kunstnere ere tilbage, som levede i hin for dem pinagtige Tid. Nutiden kan ikke noksom påskjønne deres Udholdenhed og Virksomhed. Det var alene Kjærlighed til Kunsten, som gav dem Kræfter til ikke at ligge under; thi det var ikke ene Brødet, som var svært at erhverve, men mange Slags Anfald vare de udsatte for, og om man også ved enkelte højtidelige Lejligheder talte i høje Toner om Kunsten, særlig når man troede, at man

derved selv voksede, så vare dog Kunstnerne ikke langt fra at blive stillede i Lighed med Taskenspillere, o. 1.; og når et ungt Menneske gav sig ud på denne vanskelige Bane, blev han næsten betragtet som et stakkels Subject, der ikke egnede sig til at udrette noget nyttigt i Livet, og man beklagede hans For ældre og Slægtninge, at de skulde have den Sorg. Udentvivl var det alene Academiet der gjorde, at Kunsten spirede og Kunstnerne tåltes; havde det ' ikke udrettet andet, fortjener det dog derved vor TakI en ikke fjern Fortid var det endnu kun lidet lysteligt. Da Skovgaard stod som en udviklet Kunstner, da han malede hageskoven med Storkereden, som findes i Galleriet, dette fortrinlige Billede, som i én Henseende ikke er overtrulfet af noget andet Billede iblandt de mange dejlige, han senere frembragte, da var hans Stilling følgende: Det blev malet til den Neuhausenske Concours, og vandt han ikke Præmien, da havde han bestemt sig til at forsøge sin Lykke i en anden Livsstilling. Da Lund by e 1848, uden at han vidste det, havde afsluttet sin mærkelige Kunstner-Virksomhed, der giver ham Plads iblandt de store Kunstnere, stillede han sig som Frivillig, visselig varm for Fædrelandet, thi han var en sjelden brav, dansk Mand, men også fordi han var forpint og kuet af det åndelige og materielle Tryk, hvorunder han levede. — Eckersberg, hvis Betydning nu er så godt kjendt og så temmelig påskjønnet, stående i en rtersidig og betydelig Virksomhed, kunde under denne næppe friste Livet, hånedes og latterliggjordes, og Vansynet gik så vidt, at hans skjønne, fortrinlige, uoverti-ufne 80- billeder modtoges med Skuldertræk. Eckersberg gik dog urokkelig sin stille beskedne Gang, utrættet af dens Besvær, til Døden tog ham Penslen af Hånden. Derfor skal han have Tak i sin Grav, og Skam skaldot blive, om der skulde forandres Signaler,, de Signaler, som han tonede. I den senere Tid er Forholdet blevet noget forandret. Ved den voksende Velstand er, med Evnen, Lysten til at nytte Kunstén stegen. Dette er vel ikke noget Bevis for, at Kunstsands og Dannelse er så almindelig tilstede, som man af den stigende Anvendelse af Kunsten kunde være tilbøjelig til at tro; thi det er desværre ofte Forfængelighed, som på denne Måde yttrer sig. Man har en Forestilling om, at Kunst er finere end almindelig Luksus, og man har hort, at der er »guddommelige« Kunstnere, og om det end er sjeldent, at de komme så hojt i Kangforordningen, så véd man, at der iblandt dem er Conferentsråder, Etats- råder og Professorer, og Kunst må jo være noget fint, når den kan bringe sine Udøvere sådanne meget efterhigede Herligheder, og idet man nytter Kunsten, føler man sig ligesom hævet over den og bliver altså endnu finere.

Efterspørgslen efter Malerier, for det er navnlig Malerkunsten, som er yndet, er så stor, at næsten ethvert med Farve oversmurt Stykke Lærred kan finde Kjøber, ja ofte lettere end de fortrinlige Arbejder. På den oven omtalte Tid var det en Begivenhed, når et Arbejde fik en Kjøber, og vedkommende Kunstner fik Lykønskninger, når en sådan Begivenhed ind-traf. Der er imidlertid vistnok en Fremgang, skjondt det, som sagt, ikke behøver at være Kunst-Interesse eller en indre Trang, som leder til at tage Kunsten i Brug. Ved at kaste Blikket på og lade det vandre om i vore offenlige og private Bygninger, bliver man noget betænkelig. Sjelden træffe vi Kunstens harmoniske Hygge; thi oftest er Kunsten som en Fremmed mellem Industriens Frembringelser, og oftest finde vi den slet ikke. I Almindelighed ere vore Huse udstyrede med et Skrabsammen af alt muligt, og frembringer dette alligevel et hyggeligt Indtryk, så er det ingenlunde Kunsten, som frembringer dette. Jeg véd meget vel, at det er ikke hver Mands Sag at tage Kunsten i Tjeneste, således som Forholdene ere. De færreste have fast Bolig og flytte jevnlig, så det er næsten umuligt at have den Enhed og Harmoni, som Kunsten frembringer, og dertil kommer, at så meget i mange Retninger gjør Krav på Interesser og Tanker. Tiden fattes så aldeles Stil-Sands. Foran står hele Fortidens Kunst-Frembringelser, alle Stilarter, og vi stå, beundrende al denne Skjonhed, uden Evne til at frembringe noget, i alt Fald såre lidet, som Eftertiden kan takke os for. Vi låne os frem, tage lidt hist og lidt her, hvorved det karakterløse Virvar fremkommer, der muligvis vil give Tiden et vist Sær-mærke. I Nutiden er Kunsten næsten aldeles henvist til, hvad jeg vil kalde Staifelikunst. Det værdige, det hvori en vis Stil åbenbarer sig, savnes. Architecturen, som er Hovedkunsten, og gjennem hvis Former det storste, bedste og ædleste i Tiden skulde finde sit Udtryk og sin Anskueliggjørelse, er så godt som udelukkende i Industriens Tjeneste, selv hvor man mindst venter det. Skal en Kirke, et Theater eller en anden offenlig Byging rejses, udbydes den i Entreprise, som det hedder, og for den accorderede Sum forlanges det mest mulige. Vil Architecten anvende Decoration, da er han i plastisk Henseende henvist til at bruge Gipser og FabriksFrembringelser, hvorved allerede hans Værk vil få noget industrielt; men han er overhovedet, så at sige, tvungen til at tilfredsstille »Nutidens Fordringer«. Hans Værk bliver så godt som altid uden Personlighedens og

uden Tidens Særmærke, en merb eller mindre correct Gjengivelse af ét eller andet ældre Forbillede.

I Stedet for Stil have vi Mode; menVloden er en lunefuld, herskesyg og vægelsindet Tyran, som slet ingen Hensyn tager; Skjonhed, Fornuft, Formåls-Tjenlighed forkaster den. Den lader kun sine Indfald råde.

Det er, som om Trangen til monumental Kunstforsvandt og dermed Evnen til at frembringe den, eller om også Evnen er tilstede, savner den Anledning til at bruges, og denne er nødvendig ikke alene i og for sig, men også for den Udvikling, den frembringer hos Kunstnerne.

Selv i en interesseløs Tid vil Kunsten ikke hélt være død bort. Der er en naturlig Trang hos Mennesket til at frembringe Kunst, og der vil altid findes de, som glæde sig ved den; men Kunsten vil stedse stå i Forhold til den åndelige Bevægelse, som er i Tiden, og når meget småt er i Bevægelse, eller når det materielle lægger Beslag på Kræfterne, vil Kunsten deraf få sin Karaktér, ligesom den, når store Tanker og Syner gribe Folkene, eller store Begivenheder indtræffe, som løfte dem op over det dagligdags, vil fremkalde en stor og ædel Kunst. Når jeg kalder NutidsKunsten Staffelikunst, da vil jeg dermed antyde, at der er noget småt over den, og ikke dermed nægte, at der kan fremkomme noget skjønt og ædelt. Kunsten yttrer sig altså i Nutiden i det små og fremkommer, om jeg må udtrykke mig således, i Stumper. Hvert lille Værk står for sig, uafhængig af sine Omgivelser, det forlanger kun en Plads, lige meget hvor, og med godt Lys for at sés. Dette sidste er navnlig forMaler- og Billedhugger-Kunstens Vedkommende vanskeligt at opnå, og der udstødes mange Suk af Kunstnerne over de dårlige Forhold, hvorunder deres Arbejder sés, og som så ofte ødelægge dem.

Jeg omtalte ovenfor Savnet af Kunstens Virksomhed om os, og hvis man vil vende Blikket til vore offenlige Bygninger, vil man føle Savnet næsten overalt. Lad os f. Ex. gjøre et Besøg i Kådog Domhuset, hvor er der ikke tørt, koldt, næsten skident! Var det ikke fornøjeligt, om der i en Bygning, hvor så mange Mennesker færdes og ofte tilbringe lange og kjedelige Timer, om der var Farvespil og Skjønhed, om Fremstillinger af vor Historie, vort Folkeliv, vor Natur, mødte os? Og vilde ikke den Følelse, som bør besjæle enhver Statsborger, at vor bedste Gjerning bør være Samfundet, Fædrelandet viet, ikke blive styrket og, om den ikke fandtes, blive vækket ved at finde sig omgiven af de omtalte Fremstillinger, af Skjønheden, som er en Modstander af det Kå og det Egenkjærlige.

Mon vi ikke her have mere nødig at omgives af Kunstens oplivende Påvirkning end de Folk, som leve under Sydens lyse og lystelige Himmel, og mon man ikke, når man var i Omgivelser, som Kunsten havde mildnet, forskjønnet og forædlet, vildekjedesved detGjøgl, som man nu forlyster sig ved, og som, siden Tivoli åbnede for sine Herligheder, synes mere og mere at gribe om sig. Kunsten frembringer visselig Nydelse; men den er ikke alene et Nydelses-Emne, men en Nydelse, som kræver noget Arbejde. Den er også et Udviklings- og OpdragelsesEmne. Under dens Indflydelse vil god Smag udvikles, Uvillie mod det Rå og Uskjanne fades og næres. Sands for hvad der er ædelt, skjant og værdigt vokse.

Man kommer herved til at tænke på den Indflydelse, Kunsten har på Håndværket. Grænsen imellem disse to Grene kan ikke najagtig påvises; thi undertiden ere de inderlig forenede. Håndværket trænger til Kunsten og vil stedse være mere eller mindre påvirket af den. Endnu en Yttring af Menneske-Virksomheden er Industrien, der er en vældig Magt, som i den sidste Tid har gået frem med Kjæmpeskridt og grebet om sig, hvor man ikke skulde have ventet det. Videnskab, Kunst, Håndværk, alt forstår den at bruge til sine Formål og tage i sin Tjeneste, og Formålet er væsenligt at fortjene Penge. Fra mit Stade må jeg sige, at den er Kunstens og Håndværkets DadsQende. Jeg ser vel, hvor meget den har udrettet, og hvor meget den har Snille og Tænkning i sin Tjeneste; menden bruger det dog kun i Hovedsagen for at gjøre Forretning, og dette Ord horer man også nu ved alle Lejligheder. Det er, som om det var noget fint. En Håndværker, som har meget Arbejde, driver ikke længer et Håndværk, nej, han driver en Forretning. Industrien bryder sig egenlig kun om ét, og det er, at Forretningen går, at der udrettes noget, lige meget hvad, når det kun betaler sig, og den er i sin fulde Ket, thi det er slet Industri, når den ikke betaler sig; men komme Kunst og Håndværk ind på den Boldgade, så ere de tabte for det, der burde være deres væsenlige Formål. Industrien har på mange Områder fortrængt Håndværket, og Arbejdet udføres især med Maskinerne eller på maskinmæssig Måde. Arbejdet selv får en helt anden Karaktér end Hånd-Arbejdet.

Maskinen går sin bestemte Gang og gjor Arbejdet glat, fint og på en Måde fuldt færdigt, men uden Ånd, uden Personlighedens Mærke. Man kan beundre det, men man beundrer koldt, hvorimod det håndgjorte Arbejde kan fornøje, og har lige som noget af Arbejderens Ejendommelighed ved sig. Håndværkeren kan udvikles under Arbejdet; men Maskin-Passeren må sløves og dødes, han er nemlig, så godt som slet ikke med Arbejdet, kun for så vidt, som han er opmærksom på Maskinen; han bliver en Del af denne. Idet Industrien prises.glemmes dens store og uhyggelige Folge af Laster og Elendigheder. Industrien er uden Idealitet. Hvad der ikke kan bringe Mennesket Fromgang i det Ædle, det Gode, det Ophøjede, det Menneskelige, er af meget tvivlsomt Værd. Fabrik-Arbejderen er som én af Tænderne i Maskinen. Det kan tænkes, og er vist også undertiden Tilfældet, at et Menneske kan være Tanden på Maskin-Hjulet og dog have Idealitet og holde den levende i sin Sjæl; men det er såre sjeldent. Arbejdet er en stor Velsignelse, men kun når Ánden følger det. Det simpleste Hånd-Arbejde kræver, om og ofte i ringe Grad, Omtanke og Fantasi; men Industrien forlanger Opgivelse afVillien. Jeg tør ikke sige, at Industrien alene er Skyld i Håndværkets Forfald; men den har en væsenlig Skyld. Det er sørgeligt, at sé vor forhen så brave og dygtige Håndværksstand, gå op i Madstræv og væsenlig lægge Vægten herpå og være meget ligegyldig ved Arbejdets Godhed. Det skal kun tilfredsstille i Gjeblikket og have et fint Ydre. Det er med tunge Tanker, man sér Fremtiden imøde. Endnu er der nogle med den gamle Dygtighed; men største Delen af den yngre Slægt er overfladisk.

Industrien fik det Indfald at gjøre Udstillinger, som snart udartede til de store Monstre-Udstillinger,som dog vel nu have udspillet deres Rolle med den i Philadelphia. Uden Tvivl udrettede de noget i tiere Retninger, men bidroge de til Menneske-Forædling og Udvikling? Det skjonne, det ædle, det fornuftige, det praktiske o. s. v. blandes med det moderne, det glatte, polerede, skinnende o. s. v. På disse store Sammenhobnings-Pladser må de Udstillende anstrænge sig for at blive bemærkede, og Bestræbelsen frister til at bruge Midler, som gjore Allarm Man vil fiske og fange, man vil gjore Forretning, og man vil overtrumfe sine Medudstillere.

Årsag og Virkning filtres ofte sammen, så det er besværligt at rede Tråden, og det er vanskeligt at påvise, om det er Loshed i Anskuelsen, Mangel på Skjonheds - Sands, Letfærdighed o. 1., eller det er en Tilbagegang i Udvikling, som forårsager, at vi nøjes med Industriens Frembringelser i Stedet for Håndværkets Virken. En Kjendsgjerning er det, at den dode Pyntelighed, som industrielle Frembringelser have, oftere tilfredsstiller mere end det håndgjorte Arbejde. Et Eksempel kan oplyse det. Man véd, at vor terra cotta Fabrication har gjort Lykke både her og udenlands. Denne Fabrication lever af den antique Rigdom; men hvad giver den os af dette store, rige, levende, dejlige Efterladenskab fra de Gamle? En tor, oftelemlæstet, meget glat Copi. Men dette døde glatte tilfredsstiller i langt højere Grad, er vel egenlig det, som har gjort dens Lykke i Forbindelse med de decorativt vanvittige Koser og Forglemmigejer, som Karrene oversmøres med. Den har ikke givet os nogen ejendommelig Bearbejdelse af det overleverede og ikke én Brugs-Gjenstand, det skulde da være de i Almindelighed forfærdelige Vandkjølere. Det har været mit Ojemed med denne lille Sidebevægelse mod Industrien at få en Overgang til Påvisningen af, at den også har havt sin Indflydelse på Kunsten.

På Kunstens Område har det Kunstfærdige grebet om sig, vistnok ikke endnu meget herhjemme, ikke så meget, som Lysten er tilstede. Det er kommet såvidt, at der er høj tpris te Kunstnere, som driste sig til at docere, at den gamle Kunst hører til et overlevet Stadium, som man nu er kommen langt ud over.

Vi fik os da også en stor nordisk Udstilling med Åbningshøjtidelighed, Musik og Cantater. Man indbød Kunsten, og den lod sig lokke for at figurere med i den store Comedie, men, ganske sagte må jeg vel sige det, også for at gjøre lidt Industri. Det var god Industri at have Kunsten med, den giver en vis Giands; men man havde glemt, at denskulde have Kum, og først i den sidste Time gav man den en tarvelig Lejlighed.

Når jeg her tillader mig at fremkomme med mine Betragtninger, da er det nærmest, fordi jeg synes at spore, at der i vor Kunst-Udvikling er en Bevæglse, der tyder på, at her ere Lyster til at forandre Signaler, en Tilbøjelighed til at svinge fra Vejen, hvorpå vi nu i en Årrække have vandret, den Vej, hvorpå der gjennem Kamp og Møje, men ved Udholdenhed, Kjærlighed og Ærlighed er vundet Fodfæste. Kunstacademiet, hvorfra nu Grundtonen skal lyde, står for øjeblikket temmelig farveløst. Ue fleste af den gamle Garde ere vandrede heden, og da

Marstrand, denne store Kunstner, hvis Betydning man efterhånden vil komme til ret at skatte, denne Mand, der både som' Kunstner og ved sin Personlighed var en Myndighed, døde, var der ingen, som kunde indtage hans Plads. Dette er ikke sagt for på nogen Måde at forringe det Værd, som så mange af Academiets Medlemmer have; og jeg skatter fuldt og hélt den Dygtighed, Ærlighed, Iver og Interesse i forskjellig Ketning, som Academiet omslutter.

Da der for en Del År siden kom lidt Bevægelse i vor Kunstverden, enkelte private Folk begyndte at anskaffe Kunstarbejder, Staten gjorde, om og kunsparsomt, Bestillinger, Kunstforeningen blev dannet, da varede det ikke længe, inden vi havde en Kamp mellem Bærerne af to Synsmåder, en Kamp, som efterhånden voxede, som ofte antog en hidsig Karakter og desværre ofte ikke var fri for personlige Udfald og personlige Hensyn. Det var naturligt, at en Kække af vore Kunstnere grebes af den nationale Ån*d, der var vækket af sin Dvale, og at dette gav sig tilkjende ikke alene i Emnerne, men også i Udtryksmåden. Det er sagt så ofte, at vil man tale til et Folk for at blive forstået, må man tale til det i dets Moders-Mål; men det er ikke alene Digteren og Videnskabsmanden, som tale. Kunstneren taler også; men vil han tale indtrængende, vil han røre og glæde, da må han tale således, at Folket forstår ham, hans Sprog må være vokset ud af det Indhold han ejer; Indholdet må få sin Næring og Vækst af Folkeånden og sin Udvikling gjennem Studiet af Livet og af Naturen og den torudgående Kunst. I modsat Fald er han kun en Næringsdrivende, som er tilfals for de Indfald, én eller anden Elsker af Luksus har. Kunsten får ikke sit Ord, sit Udtryk, som Digteren af Moders-Målet; men ligesom Ordet i Digterens Sang får Farve, Inderlighed og Magt fil at trænge ind i Hjerterne, derved at det er beåndet, ikke alene af hans særegne Genius,men særlig fordi denne er båren af Folkeånden, så ledes vokser Kunstnerens Sprog, idet han er gjennemsyret og greben af Folkets Ånd og Karaktér, her ud af. Kunstep må kunne tale forståeligt til alle Folk, men den kan kun dette ved at være national; thi dette cosmopolitiske gråt i gråt er aldeles virkningslost; og dette er da heldigt, at det kan påvises ved Fortidens Kunst, da det kun er de Kunst-Skoler med udpræget national Ejendommelighed, som endnu levende virke på os og stå som vore uovertrufne Forbilleder: den græske, dep italienske, dengammeltydske og den hollandske og nederlandske.

Den ene Synsmåde, som kom tilorde, var altså den, der krævede den nationale Ejendommelighed udtrykt i Kunstens Værker, og det var noget nyt i vor unge Kunst, at denne Synsmåde begyndte at finde Udtryk.

Hidtil nøjedes man med Fremstillinger uden Karaktér, uden Virkelighed, med en vis tåget Idealitet, som viste Figurer uden Kjød og Blod, DuftSkikkelser eller træede, kjedelige og maniererede. Landskaberne vare uden Natur, lige så lidt sydlandske som nordiske, hvor f. Ex. et Træ så nogenlunde var et Træ i Almindelighed, men man umuhg kunde henvise det til nogen bestemt Art.

Den anden Synsmåde støttede sig til denneRetning, som vel ikke var bleven uden Påvirkning af Tidens Talen om Virkelighed, men som pyntede sig, så meget den formåede, med lånte Fjedre, ved fremmed moderne, navnlig tydsk Manér både i Indhold og Form. Eetningen var vistnok ikke meget udsvævende. Jeg tror ikke, vi Danske, hvor megen Lyst vi end dertil kunne have, ganske kunne fornegte vor Natur; men det var ligesom man gjennem denne Retning horte: »Det danske får dog forst sin rette Klang ved et lille Anstrog af det udenlandske«. Kunst-Dannelsen var naturligvis dengang langt umodnere end nu, og det var ikke så underligt, om denne Retning havde et stort Publicum, såmeget mere, som så godt som alle offenlige Udtalelser stottede den.

Kun én Mand, Hoyen, hvis Betydning og Værd, forst nu efter hans Dod, ret er begyndt at blive skattet og æret, stod som en kraftig, uforfærdet, åndfuld, lærd, undertiden lidenskabelig Kjæmper med Mund og Pen for den forste. Fortrolig med hele Fortidens Kunst, bevandret i Historien som få, og hvad der især gjorde hans Storhed, med et Syn, som sjelden findes uden hos udviklede Kunstnere, og dertil en varmtfølende FædrelandsVen, måtte han naturligvis med Begejstring sé på den begyndende nationale Kunst. Idet han varmt oglivfuldt kjæmpede for det, der også, ifølge hans Overbevisning, var hans Sag, kom han til at gjore kraftige Angreb på dens Modstandere, Angreb, som undertiden sved og undertiden vare så skarpe, at man kunde have onsket dem mildere. Men i en alvorlig Kamp vanker der Sår og Stød, og man var ikke lempelig mod Høyen. Det var en livlig og frugtbringende Tid.

Efter en lang, skarp og møjefuld Kamp havde den nationale Ketning vundet en vis Godkjendelse. Kampen sagtnedes, man dømte mildere på begge Sider, og endelig hørte den hélt op; men Stilstand er farlig. Kampen ægger Kræfterne.

Det kan ikke nægtes, at der i de senere År har været noget Stillestående i vor Kunst-Udvikling. Rækkerne i den gamle Garde har Døden tyndet så stærkt, at kun få ere tilbage. Den Slægt, som står rede til Afløsning, er endnu ikke fuldt \idviklet; men der spores hos den Tendenser, om også kun svagt, til at styre fra Vejen, og deri er det, at jeg frygter Faren for vor fremtidige Kunst. Hos de hélt unge er Usikkerheden naturligvis størst. Styrer man over det åbne Hav mod et' bestemt Land, og har intet Kompas og ingen Styrmandskunst, da når tnan vanskeligt frem, og kun Lykken kan føre ret frem; men Lykken er som bekjendt lunefuld, ogstyrer man mod et tåget ubestemt, er man naturligvis end værre faren.

Sjelden se vi herhjemme Prøver på fremmed Kunst og endnu sjeldnere på fremmed god Kunst. Da den nordiske Udstilling åbnede Døren for sine Skatte, kom den fremmede Kunst os noget nærmere på Livet. Rigtignok var det noget på anden Hånd; men det smagte dog stærkt af tydsk og noget af fransk Kunst, og vi hørte mangen »Kunstberider« tale i høje Toner om Fedme, Teknik, Pensel-Føring Farve o. s. v., og flere »Liebhavere« fandt, at der var Fortrin ved denne fremmede Kunst, som vor manglede, og det var navnlig i teknisk Henseende, man fandt disse Fortrin; thi det kunstfærdige forbavser altid, det er jo ikke enhvers Sag, at dandse på Linie. Man glemmer, at den højeste Kunst er den, hvor Beskueren aldeles glemmer det tekniske.

Den unge Kunstner sér naturhgvis meget på det tekniske; thi når han er alvorlig, er det ham en Hjertesag at få udtrykt sine Syner, Drømme, Stemninger, Tanker og Følelser så fyldigt, livfuldt og udtømmende som muligt, og når han nu møder en ny Teknik, da virker den pirrende som Moden. Og når nu denne Teknik er, som så ofte er Tilfældet indsmigrende, kunstfærdig eller ledende og fræk, så står han så underlig hjælpeløs og uformående overfor den. Han bliver ør og vaklende, og når han så hører, at den bliver lovprist af et stort Publicum, ja undertiden af ældre Kunstnere, og hører, hvilken Lykke den gjør i det store Udland, end videre, at vi dog ikke må bilde os ind, at vi alene vide, hvad der er det rette, at det er nærsynet Ensidighed at holde på vort eget, og al den anden Lirumlarum, som man disker op med, så falder han i Tanker, og Tvivlen drager tilhuse hos ham. Det kunde dog være, der var noget sandt i, at vi undertiden, i enkelte Retninger satte for stor Pris på vor egen Synsmåde, tænker han. Særlig gjør Beskyldningen for Ensidighed Indtryk på ham; thi dette Ord har ikke god Klang. Han hører så tidt dette Ord blive brugt som et afgjørende Indhug. Når andre Grunde glippe, så kastes det som en sidste knusende Bombe over Modstanderen. Man véd, at det hverken er fint eller dannet at være ensidig. Den, der retter dette Grundskud, skyder sig selvtilfreds op, sér ned på de Stakler, som vove at vedkjende sig Ensidighed, han vokser og breder sig i Alsidighed, har store Syner, sér ud over Verden og alle dens Forhold, er så uendehg stor og klog. Men sér man alvorlig til, vil man opdage, at disse Herrer have slet ingen Sider, de ere ikke til at få fat på, de ere af Gummielasticum, og komme de ind på Kunstens Område,og de komme lige så let ind på dette som på alle andre, da præke de en elastisk Kunst, som passer så godt ind i deres slattede Forestillinger. Disse Herrer have præket i mange År, og efter at Kampen er stilnet af, har Modstanden ophort, blandt andet fordi vor Natur er fredelig og magelig, så vi, når vi ikke pirres følelig, lade Tingene gå sin Gang; men derved vokser ofte Ukrudtet Side om Side med det brugbare og gode. Den, der skal udrette noget i Verden, må have en vis Ensidighed, må være en Personlighed, en Karaktér.

Et Folk er ikke en Samling af slattede Enere, o: Nuller, men en Samling af Personligheder, og de, som sæ.rlig udrette noget, som virke med til Udviklingen, som ere Førere, ere dette naturligvis i Kraft af Evnen, som Vor Herre har begavet dem med; men Gaven kan kun bo, udvikles og virke i et Menneske, der ved Gaven og ved ærlig Brug af den bliver en Personlighed.

Ere vi et Folk, og enhver god Dansk tvivler vel ikke derom, og der var vel i modsat Fald ikke forundt os så langt et Liv, da må vi have k^endommeligheder, hvorved vi adskille os fra andre Folk, og sådanne Ejendommeligheder, som kunne være og blivt* Menneskeheden i Almindelighed til Gavn og Glæde. Da Livet er Vækst, må disseEjendommeligheder kunne blive udviklede. At fremme Udviklingen og gjore det Arbejde, som

er nødvendigt, for at Fremgangen kan gå for sig, det er det vi alle må med Lyst og i Alvor, enten det er med små eller det er med store Evner og Kræfter, at det er givet os at virke.

Mellem Factorerne i Udviklingen har Kunsten sin Plads derved, at den forskjonner og forædler Livet. Forædlende kan kun det være, som er bygget på Sandhed; men Sandhed kan kun ret søges af, vokse og bo i en Personlighed, og kun i en Personlighed kan Ånd bo og virke. Hvis denne Antydning er rigtig, da må Kunsten have den store Personligheds Særmærke, det nationale, og det mindre, den enkelte Kunstners Særmærke, som så forunderlig godt kan gå op i det nationale, i Kraft af den Livsfylde og Mangfoldighed, som er givet med Livet ved Ånden. Hvor vilde Livet dog være kjedsommeligt, om alle vare lige i Synsmåde og Evner! Hvor vilde alt være stillestående! Vi ere alle lige for Vor Herre; men han skabte ikke Kjedsommeligheden. Er det ikke ét af de største Vidnesbyrd om Almagten, at i al den Uendelighed af Mennesker i Fortid, Nutid og Fremtid har hver enkelt sine Fljendommeligheder. Og vi kunne godt vide det, at på de andre Kloder, hvor Fornuftvæsener leve, have også de hver enkelt sitSærpræg. Og sé vi på alt det Skabte, hvilken Livs-Mangfoldighed åbenbarer det ikke!

Foruden den Gjerning, Kunsten forøvrigt har, er det ikke den ringeste at have Lykke til at åbne Blikket for Livets Mangfoldighed.

I Verden indtage vi en lille Plads, og tungt falder det at værge os mod de stores Overgreb; men have vi en Gjerning at udføre i Verden, da er der en Stormagt, som nok skal sørge for, at vi få Lov og Lykke til at gjøre den. Men Fordringen er, at Gjerningen gjøres til Gavns på alle Områder. Væbningsspørgsmålet er jo nu et Emne, som står på Dags-Ordenen, og Meningerne ere delte. Jeg tror ikke, der kan være Tvivl om, at Væbningen af os selv, som der skal til for at gjøre vor Gjerning, er påtrængende nødvendig, den er »billig og fordelagtig«, thi idet den gavner det Hele, gavner den hver enkelt; men hver enkelt må tillige gjøre Basks Ord til sine, at vor bedste Gjerning skal være gjort for Fædrelandets Skyld.

Ville vi have Kunst, virkelig Kunst, da må den i sine Yttringer og sin Yttringsmåde være dansk. Dette er så langt fra at være »pæredansk«, at den netop derved og ikkun derved bliver almenforståehg.

Man har vist hørt, både hjemme og ude. Indvendinger mod den, og nogle af dem have nogenBerettigelse; men man må huske, at den er en ung Kunst, som lige har trådt sine Børnesko, og at der er en lang Vej at gå, før vi nå Toppen. Hovedsagen er, at vi ere på den Vej, som fører til Toppen.

Kunstneren har to Ledere. Den ene er Livet og Naturen, den anden er den ædle Fortids Kunst. Fortiden har en færdig og fuldt udviklet Kunst.

Der kommer Standsninger, og der begyndes, når Trangen vågner, atter, om ikke hélt barnligt, dog temmelig ufuldkomment, og først gjennem en længre Udvikling og meget Arbejde nås Toppen igjen.

At fatte Skønheden og at fremstille den, kræver Arbejde, det går lempelig fra det ufuldkomne til det fuldkomne, og gjennem en længre Udvikling, ved at sé med Liv og Ånd, Alvor og Kjærlighed på Livet og Kunsten, vokser Kunsten.

Bærer vor Kunst Vidnesbyrd om, at vi ere på Vejen? Jeg er overtydet derom, og jeg tror, at der intet Sted findes blandt Kunstnere mere åbent Dje og større Begejstring for Fortidens Kunst end hos en stor Del af vore Kunstnere, og at de støtte sig til Livet og Naturen er bekjendt nok og er endog undertiden kastet imod dem, som en Anke og Bebrejdelse.Jeg har udtalt Frygt for, at der mulig var en Tilbøjelighed tilstede til at svinge fra Vejen.

Folkene leve jo nu i langt større Samkvem med hverandre end forhen. Hvad der udrettes og fremkommer, er nu temmelig på nært Hold, så at den fremmede Kunst er mere bekjendt, om ikke ved andet, så ved Photographier og andre JVIangfoldiggjørelses-Midler. Sjelden få vi at sé Originalerne, men oftere Skolerne, gjennem Efterlignere, og kunne tilnærmelsesvis danne os et Begreb om Fortrin og Mangler.

Det fremmede og ejendommelige i Foredraget er det især, som vækker Opmærksomhed og særlig hos den unge Kunstner; men fanger det ham, da har han i de fleste Tilfælde forspildt sit KunstnerLiv; thi Foredraget kan ikke

skilles fra Indholdet. I vor realistiske Tid spiller desuden Foredraget en stor Bolle, måske noget mere end ønskeligt er. Der er sagt noget lignende om vor Maler-Skole, som der er sagt om det danske Sprog, at den er tør, fattig og kj edelig. For Sprogets Vedkommende kunne vi tage det roligt. Vi have jo alle gjennem døt så ofte modtaget Gjendrivelse af Beskyldningen. Ere vi ikke gjennem det bievne vakte, løftede, rørte og have følt Hjertet blive varmt, og det har frydetsom Musik, og det bedste, vi eje, have vi modtaget gjennem det.

Sé vi på hvad den danske Malerkunst hidtil, trods dens Ungdom, har udrettet, så vil man vist indramme mig, at den ved de Midler, den har brugt og således som den har brugt dem, mange Gange har glædet og rørt os, og jeg tør nok sige aldrig har misbrugt Kunsten for at tjene det ilå og Sandsehge. Den danske Kunst-Skoles Særmærker er Enkelthed og Ædruelighed, den bruger ikke Uelleri og har ikke Tilbøjeligheder til at pirre ved Overdrivelser. Det tør vel kaldes gode Egenskaber.

Man vil let sé, at det Sprog, hvorigjennem Kunstneren i sin Kunstner-Barndom modtager sine første Indtryk, vil have, ham selv ubevidst, en stor Indflydelse på hans Fremtid. Hans første Forsøg vil fremkomme gjennem dette Sprog, så godt som han i sin Ubehjælpsomhed formår det.

Man kan ved Henvisninger tydeliggjøre, hvilken Betydning det ukunstlede eller fordringsfri Foredrag har.

Hvor let modtagelige ere ikke Thorvaldsens Værker, hvor aldeles glemmer man ikke Kunstfærdigheden! Man modtager hans Tanke, hans Fortælling, som han giver den, man tænker ikke påForedraget. Han forstår netop at røre os der, hvor han vil det.

Hos alle de store Fortids-Kunstnere, som hos alle store Kunstnere, vil man finde, at det er ikke ved Foredraget, dé forsøge at pirre. Det kan stige til en høj Grad af Kunstfærdighed; men dette er kun for at udtrykke hélt ud, hvad de ville have frem. Rembrandt, denne store Mester i alle Henseender , som er i Besiddelse af en forbavsende Kunstfærdighed, gjør aldrig tekniske Kunst-Stykker. Det er, som det er, for at han kan få det væsenlige udtalt så fyldigt, som han formår.

En Skoles Teknik fødes ikke fuldt færdig, men vokser efterhånden. Den ene Kunstner bygger på den anden, den ny Slægt på den foregående. Den må have en naturlig Bund at vokse ud af. Denne Lykke have vi havt, og kun ved at holde fast ved hvad vi have, fordi det er værd at holde ved, kunne vi vente en Udvikling, der vil blive til Gavn og Glæde for Fremtiden. At der er angivet en bestemt Vej, og at den også er fulgt, det kan bevises derved, at man kan tale om en dansk Kunstskole. Den danske Kunstners Gjerning er at lægge sine bedste Kræfter til, for at denne Skole kan udvikle sig og blomstre til hans egen Ære og Folkets Gavn og Glæde.Jeg berørte ovenfor, at den fremmede moderne Kunst er os noget bedre bekjendt end forhen* men vi kjende den, som sagt, mest på anden Hånd. Det forekommer mig, at et alvorligt, sundt og udviklet Syn må blive bange for det Resultat, som ligger for, og som er fremkommet ved denne unaturlige Optagen af det udefra hentede. Man lægger særlig Mærke til det tekniske, som netop bliver påtrængende, fordi det er det, der har fristet, og det skulde jo glemmes. Ganske vist spores også, at Indholdet har Virket; thi disse Kunstværker på anden Hånd smage så lidet af Originalitet, og man kan også finde dem rundt om i Verden, gjorte efter samme Mynster.

En og anden talentfuld Kunstner frembringer et Arbejde, som ved sit Indhold og sit Foredrag vækker Opmærksomhed. Det vil da straks af en Skare ringere Kunstnere blive annecteret; thi det har gjort Lykke. Som oftest er dette Forbillede maniereret; og i Kraft af det maniererede er det i Modens Tjeneste, gjør det Lykke. De få virkelig store Kunstnere vække vel også i Almindelighed Opmærksomhed; men Overlegenheden frister ikke til Efterligne Ise; den tvinger til Beskuelse og Beundring. Den store Kunstner åbner ny Synsmåder, viser os Livet og Naturen fra ny Sider og kan derved klare Blikket for selvstændig Beskuelse af Livet og Naturen.Livet er Liv, men Livsyttringerne ere mangfoldige. En Sydbo og en Nordbo yttre sig på forskjellig Måde. Den Mangfoldighed, som Livet indeholder, er det rige og fornøjelige, er Grunden til, at der uden Ophør kan fremkomme noget nyt, fordi Livet har guddommelig Oprindelse, har GuddomsSpiren i sig. At Livsyttringen foregår naturlig ud af og gjeimem det levende Menneskes Evner, foranlediger, at Yttringen bliver alménforståelig. Derfor kan en Nordbo ikke tage en Sydbos Yttringsmåde, uden at hans Yttring bliver unaturlig og usand; thi Yttringsmåden er jo det Middel, hvorved Hovedsagen, det der skal fremstilles, får Form. Falder

Måden ikke naturlig, skal han til ^at tænke på den, skal der ligesom oversættes, eller bliver Måden Hovedsagen, da fremkommer noget uforståeligt eller noget karaktérløst, og dette sker ved at optage en fremmed Skoles Teknik. Der er at spore hos forskjelhge Kunstnere en Bestræbelse efter at tilegne sig noget af fremmed Teknik. Jeg vil gjerne indrømme, at disse Forsøg ere temmelig mislykkede og må være det, og for så vidt kan man sige, at der vel ikke er stor Fare for Fremtiden derved; men det farlige er, at der med Tilegnelsen eller Bestræbelsen derefter følger et andet. Det Syn, man havde, må naturligvis samtidig blive usikkert; Overbevisningen er rokket.En Kunstner maa vide, hvad han vil, og være overbevist om, at det er det rette. Tvivler han om, at Vejen, hvorpå han er kommen og vandrer ad, er den rette, da er han inde på Usikkerheden. Man vil mulig beskylde mig for at prædike et AfspærringsSystem; men det være langt fra.

Lad os glædes ved, sé og studere alt, hvad Kunsten har frembragt og frembringer. Lad os fornuftigt lære, hvor der er noget værd at lære. Lad os villigt og ærbodigt bnje os for alt det store og skjønne; men lad os lære på rette Måde og modtage, hvad vi efter vor Natur kunne modtage, optage det i os, så det varmer vort Hjerte og udvider vort Syn. Dette er ikke at lære at gjnre Kunster.

Vejen er væsenlig anvist af Eckersberg. Ham har man stadig tillagt Prædicatet »cras Naturalist.« Bagved dette Påsagn ligger Beskyldningen, at han var Materialist. Dette er en ubevislig Påstand, formodenlig fremkommen ved, at han idelig henviste til Naturen; men han var langt fra at være Naturalist således som ikke få af den nyeste Tids Kunstnere. Han var ikke photographisk. Man kan måske sige, at hans Valg ofte, og hans Behandling altid er noget jevn, altid er han langt fra Fantasteri og Udsvævelse. Jeg vil kalde hans Fremstillings-Måde stilfuld. Dener Udbyttet af en ædruelig, udviklet, sandhedskj ærlig, grundig og sikker Kunstners kj ærlige Syn. Det tør måske også være tilladt at pege på den Karaktér, som hans Elever have som Kunstnere, hvilket kan vise den Lære, han meddelte dem. Hvilken stor Forskjel er der ikke på dem alle. Kun Kørby viser særlig i en vis Årrække en stor Lighed med sin Mester; men for øvrigt ere de meget forskj ellige, Adam Müller, Købke, Koed, Eddelien, Marstand, KücklerJeg må her nævne en Kunstner, som sjeldnere omtales, og som dog havde en væsenlig Indflydelse og stor Fortjeneste af Udviklingen, Billedhuggeren Prof. Freund. Begejstret for Kunsten i Almindelighed og for den antique i Særdeleshed, forstod han at vække Interesser, som mulig udeu ham sent vare bievne vakte. Vistnok har han også havt stor Indflydelse på Høyen.. Hvis E. havde været Materialist, vilde han ikke alene have tvunget sine Elever til en materialistisk Gjengivelse af Naturen, men også til at gjøre det på et vist Sæt. De fik derimod Frihed til at udvikle deres Ejendommeligheder, og jeg er overtydet om, at det har været ham en sand Glæde at sé deres forskjellige Opfattelse, grundet i et levende Syn, og Livet var ham en Glæde. Men Eckersberg krævede Sandhed og Grundighed, ingen Famlen. Grundigheden generer den Over-fladiske, generer adskillige Medlemmer af den yngre Slægt og generer Alsidigheden. Denne har naturligvis ikke Tid til Grundighed. Man må hurtig være færdig, være Mester, fortjene Penge. Det industrielle stikker Hovedet frem overalt; man må forstå at stikke Blår i øjnene på Folk. Også derfor famler man efter det fremmede.

Det er. også ret mærkeligt, at disse alsidige Herrer tale meget om Anden. Anden tåler ikke de generende Bånd, som Grundigheden lægger om den. Man skal ånde sit Værk frem, helst ffa en Chaise-longue med en Cigar i Munden; men det, de kalde Ånd, er ikke andet end Vind. Snart er det Farven, som det kommer an på, den tåler heller ikke hæmmende Bånd. En Maler har kun med Farven at gjore, og man sparer ikke på den. Den klines, spartles og rodes på Lærredet, og jo mere giindsende og fidtet Værket er, des genialere er det. Ånden maa trække Læsset, og er man ikke med, da er det Mangel på Evne til at begribe Ånden. Hos andre er det et tåget Ubestemt, som fremstiller sig, uden Farve og Form, og det er naturligvis det mest åndige; thi ellers var det jo intet. Ja den stakkels And må bære Skyld for meget.

På den, nu snart åbnede. Udstilling vil man uden Tvivl få Lejlighed til at overtyde sig om, atden Frygt, jeg har udtalt, ikke er uden Grund. Glædeligt, om den ikke vil findes. Men man vil visselig også finde Anledning til megen Fornøjelse, og det er en Tilfredsstillelse at kunne vende Blikket til den lysere Side af vor Kunst.

Jeg tvivler ikke om, at Dagblads-Anmelderne ville, som så ofte, stå overlegne, og fra deres høje Stade sé ned på Udstillingen, beklagende, at der ikke er noget stort og epokegjørende, som kan særlig vække Forbavselse. De

ville formodenlig sen(ft den et velvilligt beskyttende Blik, og så mildt give én og anden mg., mg.X, o. s. v. Savnet laf noget »stort« har man så ofte hørt udsukke både i Anmeldelser og af det »kunstelskende« Publicum. Skjøndt det ikke er andet end en Floskel, skal jeg dog tillade mig at bemærke, at som bekjendt kommer Varen kun rigeligt på Markedet, når Efterspørgslen er der. Hvis Trangen til betydelige Arbejder er der, så kan man være overtydet om, at den også vil blive tilfredsstillet; men man skal huske på, at selv Kunstnere kunne ikke leve af at slikke Morgen-Dugg og Solskin, og man har ofte, og gjør det undertiden endnu, brugt deres Evner og Tid, uden at tænke på, at Livet har materielle Krav.

Indrømmes skal det, at i den sidste Tid er Kunstnerens Stilling tålelig. Skjøndt der endnutræffes på beskyttende Overlegenhed, er der, siden Kunsten her i Danmark krøb ud af Svøbet, fremstået et Kunstner-Samfund. Desværre er SamfundsFølelelsen ikke hos alle Kunstnere ret levende. Dette Samfund tør vel kræve en Plads i det store fælles Samfund, og at det hæderligt udfylder den, må indrømmes. Det er en Fornærmelse mod dette, om end lille, Samfund,at tro sig berettiget til, medynksfuldt at tilkaste det nogle Smuler, ønsker man ikke Kunstnerens Virksomhed, så er man i sin Ret ved ikke at bruge den, det bliver lige stor Skade for begge Parter; men vil man have Kunst, da tage man det således, at det er begge Parter værdigt.

Man hører ofte Kunst omtale med højtravende Ord, som undertiden stige til en svimlende Højde, hvortil der ingen Anledning er, da Kunsten ikke hører til de første Bærere af Udviklingen. Kunsten fremkommer ikke som bevidst, før der alt er en Udvikling tilstede. Trangen og Lysten kommer først til at lade Apparatet, som Livet behøver, modtage en Behandling, der tilfredsstiller Skjonhedssandsen. Derefter vil man sé sin Historie, sine Tanker, Syner og Stemninger anskueliggjorte. Således bliver Kunsten et Middel med til Udviklingen, og Kunstneren vil lige så ugjerné modtage nådig Beskyttelse som affecteret Beundring.Desværre er Tilstanden sådan, at Kunstnerne, for en stor Dél, leve af Selskabs-Sladder. Dagbladene angive Parolen, og derefter løber den om, og når en Kunstner af én eller anden Grund finder Nåde for Anmeldernes Djne, da er, hvad man kalder, hans Lykke gjort og omvendt, finder han ikke Anmeldernes Bifald, eller er han ikke så heldig, på anden Måde at kunne komme ind blandt Emnerne for Conversationen, da er han vis på at måtte gå en lang og trang Vej.

Det være mig tilladt, med et Par Ord at omtale Dagblads-Anmeldelserne. Det synes at være nødvendigt for et Blad, at det offrer Kunsten nogen Opmærksomhed, og hverken Kunsten eller Kunstnerne kunne undvære denne; men, man kunde ønske, at den måtte finde Udtryk gjennem Mænd, som havde mere Forstand på og Kærlighed til Kunst og et mere udviklet Syn, end det er Tilfældet med dem, som i Almindelighed lade sig høre i Pressen i denne Anledning. Disse Anmeldelser sé, som oftest, ud som Stiløvelser, og hvis man kjendte de ærede Forfattere, som ofte træde så belærende og affejende op, vilde man forundre sig over at finde dem på dette Område, hvor de intet have at gjøre. De kunne på andre være meget forstandige. Man véd? at det er kun ganske enkelte, som have Kjendskabnok til at optræde belærende, og disse kunne have mange Grunde til ikke at indlade sig på denne, personlig, mindre behagelige Gjerning. Derfor er det meget vanskeligt at få dette Arbejde udfort. Derimod er der mange, som have Fornojelse ved Kunst, og som mere eller mindre alvorlig søge at udvikle deres Syn; og dem er det, som forsøge sig i Udstillings-Anmeldelser; men er det ikke på Grændsen af det letsindige?

For Kunstnernes Udvikling have disse An- ’meldelser så godt som intet at betyde. Hine udøve indbyrdes en skarp og indtrængende Kritik, og den er ofte i al Venskabelighed og næsten altid i Alvor. Dernæst gå disse temmelig upåagtede forbi de ældre, som i Almindelighed ikke læse sligt; og kun for den yngre Afdeling af Kunstnerne have de nogen Interesse, da det forekommer dem — hélt naturligt — meget vigtigt at blive omtalt offenlig, og hvordan Omtalen er. Det er for den unge tungt at sé, hvorledes et Par Pennestrøg ubarmhjertig fejer hen over, hvad han med et varmt Hjerte, af yderste Evne, under Frygt og Bæven har frembragt. Det gjør i øjeblikket ondt; men man må vænne sig til at tage de Stød, som Verden giver, og efterhånden lærer han at kjende Anmeldelsernes Værdi. En følelig Indbydelse kunne de mindre velvillige Ud-talelser have, idet et Arbejde som off'enlig er ilde medtaget, vanskelig finder en Kjnber. Værre er det, at disse Anmeldelser styrke den Lyst, der er hos Tiden til at oversjaske alt, gjore sig lystig over og tage letfærdigt pä alt; intet er for godt dertil. Når en dygtig og ærlig Videnskabsmand, Digter eller Kunstner undertiden frembringer et mindre heldigt Arbejde, da er det usommeligt at overfalde ham derfor, og endnu usommeligere er det, når Overfaldet sker, enten på Grund af et

tilfældigt Indfald eller af personlig Uvilje. Det må være' i friskt iMinde, hvorledes, for ikke længe siden, én af vore dygtigste Kunstnere blev behandlet af en Anmelder. Hvorledes er ikke Const. Hansen tidt bleven behandlet? En sådan Behandling kan ofte gjore den enkelte ondt; men, som sagt. Lysten til at overgramse alt, letfærdigt at behandle det ædle, det gode, det mest alvorlige, at gjore så kaldte Vittigheder om det, styrkes ved denne lose Behandling. Det burde være dens Pligt, som offenlig udtaler sig, netop at styrke Ærbodigheden for og Kjærligheden til det ædle, gode og skjonne. Den kritiske Behandling burde dog gå ud på at fremhæve det bedste ved et Værk, søge at gjore det forståeligt og derimod revse det, der er enten usædeligt eller kunstneriskt demoraliserende. Jegtror, at det må være Forfatterne af de her omtalte Udtalelser i Pressen bevidst, at disse ere uden Grundighed. Jeg tror også, at Udtalelsen undertiden udspringer af en vis Interesse for Kunst. Vilde det da ikke være smukkere, om de indskrænkede sig til at omtale de Arbejder, som tiltalte dem og lode, de andre uomtalte. Det er let nok at bringe den almindehge Mening til at forkaste et Arbejde og en Kunstner. Jeg antager, at det er tilstrækkelig kjendt, hvilken stor Indflydelse en offenlig Udtalelse har. Man venter på den for at få en Mening, og har man fået den — ja så er man lige nær.

Når nu Udstillingen er tilgængelig iår, vil det naturligvis gå i den gamle Gænge. Hvis jeg har været så heldig, i disse Linier at pege på noget sandt, da er det mit Gnske, at det må blive fyldigere og klarere udviklet, således at det kan trænge igjennem.

Til Besøgerne af Udstillingen har jeg den Bøn, at de ville komme der uden Fordom og med god Vilje til at modtage den Nydelse, som der vil være rig Lejlighed til. Bedst er det at have Fordannelse og Forstand til at skille Hveden fra Klinten; men hellere må man glæde sig over det mindre gode, som om det var det bedste, end kommeder med forudfattet Mening om, at det .er så lidet og så småt, hvad der bliver budt. Sér man med et uvilligt og gnavent Blik, da gjor man ilde mod sig selv og ilde mod Kunstnerne og Kunsten, som begge trænge til lidt Solskin.

Det er Kunstnerne, der særlig have at gjøre Gjerningen: den, at lægge al deres bedste Kraft til, at en ædel og værdig Kunst kan vokse og blomstre i vort Fædreland — findes der den, som driver Kunst-Forretning for Penge og Ære alene, han er foragtelig, og har intet med Gjerningen at skaffe — ; men Folket har også den Gjerning, venlig at modtage Frembringelsen, kommer den end ofte ufuldkommen, når den kun er bygget på Sandhed og bærer Vidne om at komme fra én, der har en Stemme med i detChor, som lyder til Skjønhedens Pris. Når hver således gjør sin Gjerning, ret af Hjertet og i Alvor, da skal visselig en Kunst udvikle sig, som vil blive Fædrelandet til Ære og Menneskeheden til Gavn og Glæde.

================

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på
http://runeberg.org/kvdakunstc/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/runeberg-kvdakunstc.

Filen skapad 2018-12-17 16:59:52.509346